

Грибакин Валерий Викторович. – М., 2004. – 207 с. 4. Гапон А. А. Министерство внутренних дел Российской Федерации как структурно-функциональный элемент механизма антитеррористической деятельности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Гапон Александр Александрович. – СПб., 2008. – 230 с. 5. Про боротьбу з тероризмом : закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 16. – Ст. 697. 6. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72. – Ст. 2598. 7. Кримінальний кодекс України : від 5 квіт. 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 920. 8. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом від 27 січ. 1977 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – №14. – Ст. 1055. 9. Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом : від 15 груд. 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374. 10. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму : від 9 груд. 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518.

Надійшла до редколегії 20.01.2012

Проанализированы понятие, содержание и государственно-правовой механизм антитеррористической деятельности, определены принципы и общие структурные блоки антитеррористической деятельности.

A concept, maintenance and state-legal mechanism of counterterrorist activity are analysed, principles and common structural blocks of counterterrorist activity are determined.

УДК 341.4:[343.983:621.39]

Ю. М. Черноус

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧИХ ДІЙ У МЕЖАХ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Розглянуто особливості провадження слідчих дій шляхом застосування відеоконференції у межах міжнародної правової допомоги у кримінальних справах.

Особливості розслідування злочинів міжнародного характеру з метою вирішення завдань кримінального судочинства потребують залучення додаткових технічних засобів, які передбачені вимогами міжнародних договорів та відповідають кращому досвіду зарубіжних держав. За допомогою таких засобів стає можливою реалізація заходів з електронного спостереження, телефонної конференції, відеоконференції тощо.

Умовою залучення технічних засобів для вирішення завдань кримінального судочинства є, як відомо, законність, науковість, етичність, ефективність. Зміст даних критеріїв докладно досліджений у кримінально-процесуальній та криміналістичній літературі.

Визначені критерії слід вважати актуальними й відносно нових технічних засобів, які залучаються до кримінального процесу України.

Розглянемо особливості проведення слідчих дій за допомогою *відеоконференції* у межах міжнародної правової допомоги у кримінальних справах. У науковій літературі поряд із вказаним терміном використовуються й поняття «відеозв'язок», «відеотрансляція» «відеоконференцзв'язок» тощо, однак, як свідчить вивчення наукових праць, їх зміст переважно збігається.

Окресленій тематиці присвячені роботи Т. М. Михальчук, В. В. Мілінчук, М. І. Пашковського, А. С. Сизоненка, М. І. Смирнова, та інших авторів, проте, враховуючи існуючі проблемні питання, потребують доопрацювання положення, що стосуються практичної реалізації поставлених завдань. Актуальність дослідження пов'язана також із нещодавнім закріпленням у КПК України ст. 85-3, що регламентує застосування відеоконференції у кримінальному процесі.

Законодавство більшості держав (США, Канада, Великобританія, Німеччина) допускає одержання показань, проведення інших слідчих дій у режимі відеоконференції за виняткових обставин. В інших випадках необхідна згода сторін у справі або вмотивована вимога обвинуваченого (його захисту). Незалежно від процесуальних законів держав одне правило застосовується обов'язково: для ефективного забезпечення прав обвинуваченого останній повинен мати можливість безпосередньо брати участь в отриманні і перевірці доказів, отриманих шляхом нових процедур і технологій. Критерієм, що визначає можливість застосування відеоконференції, є особлива важливість доказів для встановлення істини у справі і неможливість відповідної особи через об'єктивні чи суб'єктивні обставини постати перед судом чи слідчим. Наприклад, у США суд розглядає питання про те, чи «в стані» свідки дати показання, тобто чи бажають вони добровільно з'явитися у суді і чи не перебувають за межами дії повістки, після чого вирішує питання про можливість отримання показань шляхом відеотрансляції. Особи, які не є громадянами США, що постійно проживають у зарубіжній державі, вважаються апріорі «не в стані давати показання безпосередньо» [1, с. 95].

У Німеччині показання свідка за допомогою відеозв'язку можуть бути отримані у двох випадках. По-перше, якщо є безпосередня небезпека заподіяння серйозної шкоди благополуччю свідка у випадку, коли він буде допитуватися у присутності осіб, що беруть участь в основних слуханнях, і якщо небезпеки не можна уникнути іншим шляхом, крім зазначеного. По-друге, коли показання свідка необхідні для встановлення істини у справі, а його особиста явка неможлива через тривалу хворобу чи немічність, значну віддаленість від місця розгляду справи, або коли державний обвинувач, захисник обвинуваченого і обвинувачений дають згоду [2, с. 130].

Прогресивним кроком є доповнення КПК України ст. 85-3 «Застосування телефонної конференції та відеоконференції при

проведенні слідчої дії», що визначає наступне: «у разі неможливості явки учасників слідчої чи іншої процесуальної дії до органу дізнання, слідчого, прокурора або до суду за місцем провадження у справі, а також необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, або з інших обґрунтованих підстав слідча чи процесуальна дія за їх участю може здійснюватися шляхом проведення телефонної конференції або відеоконференції». Підставою проведення є доручення органу дізнання, слідчого, прокурора або суду.

Зі змісту статті випливає, що відеоконференція може застосовуватися як при провадженні кримінальних справ про злочини міжнародного характеру, інших кримінальних справ з «іноземним елементом», так і без такого.

Відповідно до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року [3, с. 568], зокрема ст. 18 п. 18 «Взаємна правова допомога», «у тій мірі, в якій це можливо і відповідає основним принципам внутрішнього законодавства, якщо будь-яка особа знаходиться на території Держави-учасниці і повинна бути заслухана як свідок або експерт судовими органами іншої Держави-учасниці, перша Держава-учасниця може на прохання іншої Держави-учасниці дозволити проведення заслуховування за допомогою відеозв'язку, якщо особиста присутність відповідної особи на території запитуючої Держави-учасниці не є можливою або бажаною. Держави-учасниці можуть домовитися про те, що заслуховування проводиться судовим органом запитуючої Держави-учасниці у присутності представників судового органу запитуваної Держави-учасниці» (п. 18).

Другий додатковий протокол 2001 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року [4] передбачає ст. 9 «Проведення допиту за допомогою відеоконференції», де теж регламентуються окреслені питання.

Кишинівська конвенція 2002 року [5, с. 510] у ст. 6 «Обсяг правової допомоги» передбачає, що Договірні Сторони надають взаємну правову допомогу за допомогою виконання процесуальних і інших дій, передбачених законодавством запитуваної Договірної Сторони, зокрема складання, пересилання і вручення адресату документів, провадження оглядів, обшуків, виїмок, передачі речових доказів, проведення експертиз, допиту сторін, третіх осіб, підозрюваних, обвинувачуваних, потерпілих, свідків, цивільних позивачів, цивільних відповідачів, їхніх представників, законних представників обвинувачуваних, експертів, пред'явлення для впізнання, з тому числі з використанням відеозв'язку, відеозапису й інших технічних засобів.

Крім цього, ст. 105 «Використання засобів відеозв'язку» Кишинівської конвенції передбачає, що «компетентні установи юстиції Договірних Сторін при наданні правової допомоги мають право за взаємною згодою використовувати засоби відеозв'язку. Викорис-

тання засобів відеозв'язку здійснюється відповідно до внутрішнього законодавства Договірних Сторін» [5, с. 544].

Регламентація підстав, порядку проведення та використання результатів слідчих дій, що були проведені за допомогою відеоконференції, є важливою умовою практичної реалізації вказаних положень. Щоправда, незважаючи на те що Кишинівська конвенція 2002 року підписана та є чинною для України, проте залишається відкритим питання її ратифікації, адже за такої умови її положення будуть повноцінно використовуватися у практичній діяльності.

Виходячи зі світового досвіду, найбільш поширеним є використання відеоконференції для отримання показань свідків, які проживають за кордоном і через різні причини ухиляються від явки до органів слідства чи суду запитуючої держави.

Інша підстава виникає, коли учасник запланованої слідчої дії через об'єктивні причини не може бути присутнім у місці проведення досудового чи судового слідства. За таких умов, наприклад, проведення допиту шляхом відеоконференції є найкращою альтернативою, що дозволяє компетентним органам отримувати показання, спостерігати за поведінкою учасника слідчої дії, його вербальними та невербальними комунікаціями, тобто враховувати всю необхідну повноту чинників.

Підстави застосування відеоконференції є правовими й фактичними. Під правовими підставами слід розуміти сукупність передбачених кримінально-процесуальним законом умов, що надають слідчому право проводити ту чи іншу дію [6, с. 60].

До правових підстав використання відеоконференції під час проведення слідчих дій у межах міжнародної правової допомоги у кримінальних справах можна віднести:

- міжнародні договори, ратифіковані Україною, кримінально-процесуальне законодавство, норми яких регламентують питання відеоконференції. У виняткових випадках відеоконференція може бути застосована на засадах взаємності;

- доручення органу дізнання, слідчого, прокурора або суду про проведення слідчих дій за допомогою відеоконференції у порядку міжнародної правової допомоги у кримінальних справах;

- письмова згода підозрюваного, обвинуваченого і підсудного, якщо слідчі дії проводяться за їх участю (ст. 85-3 КПК України).

Фактичні підстави передбачають наявність інформації про злочин, обставини його вчинення, що можуть набути доказового значення шляхом проведення слідчих дій за допомогою відеоконференції. Так, до фактичних підстав належать:

- неможливість явки учасника слідчої дії до органу дізнання, слідчого, прокурора або до суду за місцем провадження у справі.

Таку ситуацію можуть викликати об'єктивні та суб'єктивні причини. До об'єктивних слід віднести: перебування особи під вартою в іншій державі; фізичні вади чи тяжку хворобу. Суб'єктивними причинами, що обумовлюють відмову учасника слідчої дії безпосе-

редньо взяти участь у її проведенні, є побоювання за власну безпеку. Так, Німеччина, наприклад, не гарантує безпеку свідка за умови відсутності двосторонньої угоди чи незастосування Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах 1959 року, або недостатню компенсацію витрат на проїзд, проживання і супутні витрати запитуючою державою [1, с. 92];

– проведення слідчих дій із особами, щодо яких застосовуються заходи безпеки у кримінальному судочинстві.

За умови, якщо проведення слідчих дій дозволить отримати у справі важливу доказову інформацію і наявні вказані та інші причини, що перешкоджають безпосередньому проведенню слідчих дій, вони можуть проводитися шляхом відеоконференції у межах міжнародної правової допомоги у кримінальних справах.

На прикладі України слід зауважити, що відеоконференція як під час досудового слідства, так і судового розгляду у справах про злочини міжнародного характеру практично не застосовується. Ця ситуація обумовлена кількома причинами.

По-перше, недоліки правової регламентації. Адже відеоконференція отримала закріплення у КПК України нещодавно – Законом України від 16 червня 2011 р. Кодекс був доповнений ст. 85-3 КПК України. Проте зміст статті має певні неузгодженості. Зокрема, згідно з ч. 3. ст. 85-3 КПК України «відеоконференція може застосовуватися під час допиту свідка, експерта, підозрюваного, обвинуваченого і підсудного, очної ставки, пред'явлення для впізнання, відтворення обстановки і обставин події». Вважаємо доцільним розширити наведене положення, наприкінці додавши «та інших слідчих і процесуальних дій». Адже частина перша цієї статті передбачає можливість застосування відеоконференції під час проведення й процесуальних дій; крім того, коло слідчих дій може бути ширшим.

Так, наприклад, на досудовому слідстві виникають ситуації, пов'язані із необхідністю оголошення процесуальних рішень учасникам розслідування (постанови про визнання особи потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем тощо). Й за умови, якщо відповідна особа перебуває на території іншої держави, не може з'явитися до місця провадження досудового слідства, проведення вказаних та інших процесуальних дій за допомогою відеоконференції сприятиме дотриманню строків досудового слідства, процесуальній та матеріальній економії.

Як відомо, протоколи слідчих дій, постанови про визнання учасниками кримінального процесу та інші документи повинні бути засвідчені учасниками слідчої чи процесуальної дії. Сьогодні з метою вирішення вказаного завдання вченими пропонуються влучні пропозиції. Так, відеоконференція надає можливість спільної роботи з даними, включаючи підписання документів, для чого в системі включається так звана «біла дошка» – спеціальний додаток, що відкриває вікно, в якому кожний учасник може вводити як текст,

так і графічні зображення (наприклад, підпис), що стають видимими для кожного учасника [7, с. 82]. Тому дотримання вимог процесуальної форми, – засвідчення підписами прогололів слідчих дій, інших документів, – може бути успішно здійснено.

Слід зауважити, що відеоконференція не обмежується проведенням таких слідчих дій, як допит, очна ставка, пред'явлення для впізнання, відтворення обстановки і обставин події, адже сьогодні активно обговорюються питання проведення за допомогою відеоконференції слідчого огляду, обшуку і призначення експертизи (А. С. Сизоненко [8], М. І. Смирнов [9, с. 95]), закінчення досудового слідства зі складанням обвинувального висновку, направлення справи до суду через прокурора (Т. М. Михальчук [10, с. 11]).

Другим чинником, що перешкоджає практичному застосуванню відеоконференції, є неналежне матеріальне, технічне, кадрове, науково-методичне та інше забезпечення. Нерідко причиною є також суб'єктивний чинник, пов'язаний із консервативністю в отриманні і оцінці доказів слідчих, суддів, інших представників компетентних органів; небажання докладати «надмірних» зусиль.

При використанні засобів відеоконференції слідчі дії здійснюються для запитуючої сторони в режимі «реального часу» з передачею зображення і звуку. Оскільки при проведенні слідчих дій, як правило, не виникає необхідності у проектуванні зображення на великий екран, для проведення відеоконференції може бути використаний підключений до мережі Інтернет комп'ютер з монітором і відеокамерою. За допомогою програми «speak free» («вільна розмова») це дозволяє провести допит свідка (обвинувачуваного, потерпілого, експерта), що перебуває в будь-якій країні світу, де є доступ до мережі Інтернет. При цьому на екрані монітора буде відеозображення свідка, а з динаміків буде досить чисто чути його голос. Слідчий і допитуваний бачать один одного на екранах монітора і можуть спілкуватися між собою. Допит (звук і відеозображення) може записуватися і відтворюватися, у тому числі й у суді [7, с. 83]. Однак, підтримуючи пропозицію М. І. Смирнова, слід вказати про необхідність застосування заходів, спрямованих на забезпечення таємниці досудового та судового слідства.

При проведенні слідчих дій за допомогою відеоконференції важливо з'ясувати, законодавство якої держави буде застосовуватися. Так, за загальним правилом, законодавство запитуючої держави застосовується тоді, коли його положення не суперечать законодавству запитуваної держави, на території якої проводиться слідча чи процесуальна дія за участю відповідних осіб.

Вивчення наукових праць В. В. Милинчук, Т. М. Михальчук, А. С. Сизоненка, М. І. Смирнова, інших авторів та практичних джерел дозволило сформулювати рекомендації, якими слід керуватися при провадженні слідчих дій за допомогою відеоконференції:

– можливість застосування відеоконференції під час проведення слідчих дій та використання отриманих результатів повинна

узгоджуватися із законодавством обох держав (запитуючої та запитуваної);

- у запитуваної держави повинні бути в наявності належні технічні засоби для відеоконференції. Якщо запитувана держава не має доступу до таких технічних засобів, вони можуть надаватися їй запитуючою державою за взаємною згодою (ч. 1, ч. 2 ст. 9 Другого додаткового протоколу 2001 року до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах 1959 року);

- попереднє узгодження основних положень проведення слідчої дії за допомогою відеоконференції між компетентними органами обох держав (застосовуваного законодавства; учасників слідчої дії; місця та часу її проведення; необхідних технічних засобів; заходів безпеки щодо забезпечення захисту особи);

- залучення представників компетентного органу запитуваної держави до проведення слідчої дії, а також спеціалістів: перекладача (за необхідності), спеціалістів, що відповідають за функціонування обладнання відеоконференції, захисника тощо;

- початкова стадія проведення розпочинається зі встановлення особистих даних її учасників, роз'яснення їх прав і обов'язків; при цьому особа, яка дає показання, може скористатися правом відмови від їх надання, якщо таке право надається їй законодавством запитуваної або запитуючої держави (п. «е» ч. 5 ст. 9 Другого додаткового протоколу 2001 року до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року); доведення до відома інформації про наявні технічні засоби і порядок їх застосування;

- дотримання процесуальних вимог, що забезпечують отримання повних і достовірних показань: недопущення будь-якого впливу на учасника слідчої дії (приміщення для відеоконференції повинно повністю бути відображеним на екрані, представлені й помітні учасники слідчої дії, інші присутні особи), заборона постановки навідних запитань;

- застосування ряду тактичних прийомів при проведенні слідчих дій. Якщо традиційно розглядати вербальні слідчі дії (допит, очна ставка), то перш за все мова йде про встановлення психологічного контакту, дотримання стадій «вільна розповідь» та «постановка різного виду запитань»; використання з метою уточнення отриманих показань макетів, малюнків, фотознімків, відеозаписів; пред'явлення речових доказів та інших об'єктів, які можуть сприяти отриманню достовірних показань чи пригадуванню обставин події добросовісним учасником; оголошення показань інших осіб чи результатів проведення слідчих дій (обшуку, проведення експертизи); використання раптовості;

- спостереження за невербальними комунікаціями при проведенні слідчої дії (міміка, жести, поведінка) з метою оцінювання достовірності показань, побудови вірної тактики допиту;

- обов'язковою формою фіксації проведення слідчої дії за допомогою відеоконференції є ведення протоколу, а також звуко- чи

відеозапису. Не виключається можливість застосування фотозйомки та стенограми;

– ознайомлення учасників слідчої дії із протоколом слідчої дії та результатами фіксації іншими засобами; внесення зауважень і доповнень.

Виходячи із зазначеного проведення слідчих дій шляхом застосування відеоконференції у межах міжнародної правової допомоги у кримінальних справах має багато переваг, отже відеоконференцію слід розглядати як новий необхідний засіб техніко-криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру, що дозволить швидко й ефективно вирішувати поставлені завдання, пов'язані із застосуванням істини у кримінальній справі.

Положення, окреслені в статті, не вичерпують кола проблемних питань, пов'язаних із практичним проведенням слідчих дій за допомогою застосування відеоконференції та використанням отриманих результатів. Однак подальше розроблення вказаних питань є вкрай необхідним для боротьби з міжнародною злочинністю за сучасних умов.

Список літератури: 1. Милинчук В. В. Использование видеосвязи при получении доказательств по уголовным делам а рамках международного сотрудничества / В. В. Милинчук // Вестник Московского университета. Серия 11. Право. – 2001. – №5. – С. 91–104. 2. Милинчук В. В. Взаимная правовая помощь по уголовным делам: общие условия оказания и формы (действующая практика и перспективы развития) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Милинчук Вероника Владимировна. – М., 2001. – 322 с. 3. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року. Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року та додаткові Протоколи до неї. Закон України від 4 лютого 2004 року № 1433-IV «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря) // Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. – К. : Фенікс, 2006. – С. 552–606. 4. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах [1959 року] : від 8 листоп. 2001 р., ратиф. Україною 1 черв. 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518. 5. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах (м. Кишинів, 7 жовтня 2002 року) // Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. – К. : Фенікс. – 2006. – С. 508–551. 6. Шейфер С. А. Следственные действия: сущность и процессуальная форма / С. А. Шейфер. – М. : Юрид. лит., 1981. – 128 с. 7. Смирнов М. І. Інститут взаємної правової допомоги у кримінальних справах: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / М. І. Смирнов ; Одес. нац. юрид. акад., Ін-т прокуратури та слідства. – О. : Фенікс, 2006. – 242 с. 8. Сизоненко А. С. Відеозв'язок як засіб проведення слідчих дій за межами України / А. С. Сизоненко // Право України. –

2003. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua/period/chapter/2/24/836>. 9. Смирнов М. І. Особливості надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах з використанням методу відеоконференцв'язку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Смирнов Максим Іванович. – О., 2005. – 258 с. 10. Михальчук Т. М. Використання інформації, отриманої телекомунікаційним шляхом, у розслідуванні злочинів : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза» / Т. М. Михальчук. – К., 2009. – 19 с.

Надійшла до редколегії 16.03.2012

Рассмотрены особенности производства следственных действий с помощью применения видеоконференции в рамках международной правовой помощи по уголовным делам.

The features of the providing investigation acts using video conference within the international legal assistance in criminal cases are researched.

УДК 343.13

**О. О. Юхно,
О. О. Кочура**

ГЕНЕЗИС ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЬ «МАЛОЛІТНІЙ» ТА «НЕПОВНОЛІТНІЙ» У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Розглянуто історичні аспекти розвитку понять «малолітній» та «неповнолітній» у кримінальному судочинстві, починаючи з Римської імперії і дотепер. Проведено стилістичний аналіз застосування даних понять на сучасному етапі розвитку юридичної науки.

Використання спеціальних термінів при визначенні вікових категорій учасників судочинства має істотне значення у кримінальному процесі України. Адже вік суб'єкта кримінально-процесуальних відносин має вплив не лише на порядок розслідування злочинів, а й нерідко слугує умовою застосування того чи іншого покарання.

За останні роки в юридичній науці активно досліджуються питання, які пов'язані з проблемами відправлення правосуддя відносно неповнолітніх. Цим питанням взагалі присвячені роботи С. А. Альперта, М. І. Гошовського, М. В. Джиги, Т. І. Присяжнюк та багатьох інших. Однак питання про визначення понять «малолітній» та «неповнолітній» як вікових категорій учасників у кримінальному судочинстві України окремо не досліджувалося. Тому існує необхідність конкретизувати вікові категорії «малолітній» та «неповнолітній» з точки зору їх використання в сучасному українському законодавстві, а також історичні корені цих понять, що сприятиме їх ефективнішому науковому дослідженню. Задля цього, з позиції науково-практичного узагальнення, метою цієї статті є спроба

© Юхно О. О., Кочура О. О., 2012